Kabirlerde Kuran Okumak

Ebu Muaz Seyfullah el-Çubukâbâdî

Takdim

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûlüdür.

"Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak müslümanlar olarak ölünüz." (Al-i İmran; 3/103)

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir." (en-Nisâ; 4/1),

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin, günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur." (el-Ahzâb; 33/70-71)

Bundan sonra, Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bid'attir ve her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık da ateştedir.

Ebu Hureyre radıyallahu anh'ın rivayet ettiği hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عن أَبِي هريرة – رضي الله عنه – : أنَّ رسول الله – صلى الله عليه وسلم – ، قَالَ لاَ تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ

"**Evlerinizi kabirlere çevirmeyin. Zira şeytan içinde Bakara suresinin okunduğu evden kaçar**"[1]

Ölülere fayda vermesi için Kuran okunması meşru olsaydı, müminlere karşı çok şefkatli ve merhametli olan peygamberimiz "Evlerinizde Kuran okuyunuz ve namaz kılınız, onları kabirlere çevirmeyiniz" buyurmazdı. Çünkü kabirler Kuran okuma ve namaz kılma yeri değildir. bu yüzdendir ki Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kabirlerde Kuran okuduğuna dair sahih ya da hasen hiçbir hadisi gelmemiştir. Hayatı boyunca defalarca kabirleri ziyaret etmiş ve bu ziyaretlerin nasıl olacağını insanlara öğretmiş olmakla beraber, bir defa dahi kabirlerde Kuran okuduğuna işaret eden bir şey yoktur.

---

[1] Müslim (780) Ahmed (2/284) Tirmizi (2877)

Bazılarının akıllarına şüphe getiren bir kısım zayıf ve asılsız rivayetler söz konusu olduğundan bu çalışmamda bahsi geçen rivayetleri değerlendireceğim. Önce sahih olduğu zannedildiği halde sabit olmayan rivayetlerden başlayacağım. Sonra da bu konuda bazılarının delil olarak öne sürdüğü asılsız rivayetlerin tahricini yapacağım. Muvaffakiyet Allah'tandır.

Ebu Muaz Seyfullah Erdoğmuş

1- Ma'kıl b. Yesar radıyallahu anh Hadisi:

Ma'kıl Bin Yesar radıyallahu anh'dan merfuan; **"Ölülerinize Yasin suresini okuyun"**[2]

Ebu Osman mechul olduğundan ve ızdıraptan dolayı rivayet zayıftır. Bu Ebu Osman en-Nehdi değildir.

Nesai Amelu'l-Yevme ve'l-Leyle'de (1074) ve Begavi (1464) Abdullah b. el-Mubarek – Süleyman et-Teymi – Ebu Osman tarikiyle merfu olarak rivayet ettiler.

İbn Ebi Şeybe (3/237) Ahmed (5/26, 27) Ebu Ubeyd Fedailu'l-Kuran'da (s.65) Ebu Davud (3121) İbn Mace "Ölüm hazırlığındaki hastanın yanında söylenecekler" babında (1448) Taberani (20/510) Hakim (1/565) Beyhaki (3/383) İbnu'l-Mubarek – en-Nehdi olmayan Ebu Osman – babası – Ma'kıl isnadıyla rivayet

[2] Ebu Davud (3121) Ahmed (5/26, 27) İbni Ebi Şeybe(2/445) Nesai Amelül Yevm vel-Leyle (1074) İbni Mace (1448) Hakim (1/565) İbni Hibban (7/269) Mevariduz Zaman (720) Ru'yani (2/323) Taberi (1/100) Nesai Kübra (6/265) Tayalisi (1/126) Mişkat (1622) Taberani (20/219, 220, 230) Buhari el-Kuna (s.57) Beyhaki (3/383) Beyhaki Sagir (1035) Şuabul İman (9232) Ebu Ubeyd Fezailu Kur'an (65) Kurtubi (4/298, 15/1) İbni Ebi Hatem Cerh ve Ta'dil (9/408) Mizanul İtidal (7/398) Alaî Camiü't-Tahsil (1/313) İbn Hacer Telhisu'l-Habir (2/104) Neylul Evtar (4/52) Feyzul Kadir (2/67) Camius Sagir (1344) İbni Mülakkin Tuhfetu'l-Muhtac (1/581) İbni Mülakkin Bedru'l-Münir (645) Busayri İthaf (6502) Mecmau'z-Zevaid (6/311) Tergib (2/246) Sübülü's-Selam (2/90) Tuhfetu'l-Ahvezi (3/276) Tehzibu'l-Kemal (35/78) Nevevi Tehzibu'l-Esma (2/409) İbni Hacer Tehzib (12/370) Ahmed el-Kürdi Tuhfetut Tahsil (1/369) Keşful Hafa (1/183)

ettiler. Hakim dedi ki: "Yahya b. Said ve başkaları bunu Süleyman et-Teymi'den mevkuf olmakla illetlendirdi." İbn Mubarek ise isnadı devam ettirdi. Sikanın ziyadesi makbuldür.

Tayalisi (931) Nesai Amelu'l-Yevme'de (1075) Taberani (20/511, 541) Süleyman et-Teymi – bir adam – babası – Ma'kıl b. Yesar isnadıyla rivayet ettiler.

Hafız İbn Hacer Telhisu'l-Habir'de (2/104) dedi ki: "İbn Kattan bunu mevkuf olmakla ve Ebu Osman ile babasının meçhul olmalarıyla illetlendirdi. Ebu Bekr b. el-Arabi, Darekutni'den: "Bu hadisin isnadı zayıf, metni meçhuldür. Bu konuda sahih bir hadis yoktur" dediğini nakletti."

Nevevi el-Ezkar'da (s.117): "İsnadı zayıftır, iki meçhul ravisi vardır" dedi.

İbn Hacer Netaicu'l-Efkar'da "Bu hadis garibdir" dedi. (Futuhatu'r-Rabbaniye 4/118)

Elbani el-İrva'da (3/150): "Zayıf" dedi.

Ebu Osman hakkında İbnu'l-Medini: "Ondan sadece Süleyman et-Teymi rivayette bulundu. O meçhuldür" dedi. (Tehzibu't-Tehzib 6/407) Zehebi Mizan'da (4/550): "Ne Ebu Osman ne de babası tanınmıyor. Ondan sadece Süleyman et-Teymi rivayet etti" dedi.

Münziri: "Ebu Osman ve babası bilinmiyor" demiştir. (Muhtasar Sunenu Ebi Davud 3/489)

Sadece tesahül sahibi olarak bilinen muhaddisler buna sahih demişlerdir. Sahih kabul edilse bile hadiste geçen “ölüleriniz” ifadesinden tercih edilen mana; ölmekte olanlardır. Nitekim İbn Hibban, Ebu Hatim, İbn Mace, Kurtubi gibi ilim ehli böyle açıklamışlardır. Burada kabirlerde Kuran okunacağına delalet yoktur.

2- el-A'la b. el-Leclac Hadisi:

Ebu Bekir Ahmed b. Muhammed el-Hallal – el-Abbas b. Muhammed ed-Devrî – Yahya b. Mugira – Mubeşşir el-Halebi – Abdurrahman b. el-A'lâ b. El-Leclâc – babasından:

"Babam dedi ki: ben öldüğümde beni lahde koyun, "Bismillahi ve ala sünneti rasulillah sallallahu aleyhi ve selem" diyerek üzerime toprak atın. Başımın yanında Fatihatu'l-Kitab ile Bakara suresinin başını ve sonunu okuyun. Zira bunu böylece Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den işittim."[3]

Rivayet birkaç açıdan zayıf ve münkerdir:

1- el-Leclac (veya el-Cellac) sahabe ise de, el-A'la b. el-Leclac sahabe değildir ve burada rivayet mürseldir. Rivayetin bazı tariklerinde son cümle: "Zira bunu İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan böyle işittim" dediği

---

[3] Zayıf. el-Hallal el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.289) Beyhaki (4/56) Taberani (19/220) Lalkai İtikad (5/276 no 1764) Tarihu Yahya b. Main, ed-Devri rivayeti (2/346) Dineveri el-Mucalese (3/128) İbn Asakir (47/230, 50/297) Ebu Tahir es-Silefi Tuyuriyyat (5/43) İbn Hacer el-İmta (s.85) Durrül Mensur (1/28) İbni Hacer Askalani Fetava (s.24) Kenz (42390) Zübeydi İthaf (10/370) Mecmuauz-Zevaid (3/44) İbni Teymiye Fetava (24/317) İbni Teymiye Ziyaretil Kubur (s.102) Saati Fethur Rabbani (4/194) Nevevi Ezkar (s.230) Şa'rani Tezkire (s.85) Ramuzül Ehadis (63/3) Şerhus Sudur (s.437) İbni Müflih Füru (2/304) İbni Kayyım Ruh (s.18) İbni Müflih Maksadu'l-Erşed (2/488) İbni Hacer ed-Diraye (1/341) Telhisu'l-Habir (2/130) Zeylai Nasbu'r-Raye (2/302) Şevkani Neylu'l-Evtar (4/127) İbni Kudame el-Muğni (2/224)

şeklindedir. Doğrusu da Allahu a'lem mevkuf olmasıdır. Mevkuf olsa dahi isnadı aşağıdaki sebeplerden ötürü zayıftır:

2- Abdurrahman b. A'la b. el-Leclac meçhuldür. İbn Hibban'dan başkası onu güvenilir saymamıştır. Buhari ve İbn Ebi Hatim sükut ettiler. İbn Hibban es-Sukat'ta zikretti. İbn Hacer: "Yedinci tabakadan, Makbul" dedi.[4] İbn Hibban'ın bunun sika olduğunu söylemesine gelince, bu da itibar edilmeyen hususlardandır. Çünkü İbn Hibban'ın sika olarak değerlendirmekteki müsamahakârlığı meşhurdur. Bundan dolayı Hafız İbn Hacer, et-Takrib'de biyografisini verdiği sırada bunun hakkında: "Makbuldür" demiş ve sika olarak nitelendirilmesine değinmemiştir. İbn Hacer, mukaddimesinde de belirttiği gibi, makbul'ün rivayeti; leyyin'dir. Ancak mutabi rivayet varsa onun rivayeti geçerlilik kazanır. Sözünü ettiğimiz hususu destekleyen noktalardan birisi de şudur: Tirmizi bir hadisi hasen olarak değerlendirmekte müsamahakâr davranmakla birlikte onun bir başka hadisini rivayet ettiğinde (2/128) ve ondan başka bir hadis daha zikretmemektedir. Hakkında susmuş ve hasen olduğunu belirtmemiştir. Abdurrahman'dan; Mübeşşir'den başkası rivayette

[4] Buhari Tarihu'l-Kebir (5/335) İbn Ebi Hatim el-Cerh ve't-Ta'dil (5/272) İbn Hibban es-Sikat (7/90) Mizzi Tehzibu'l-Kemal (17/332) İbn Hacer Tehzibu't-Tehzib (6/223) Takribu't-Tehzib (3975)

bulunmamıştır.[5] Ebu Zür'a ve Tirmizi onun meçhul olduğuna işaret etmişlerdir.[6]

3- el-A'la b. el-Leclac'dan sadece oğlu Abdurrahman ile Hafs b. Ömer b. Sabit rivayette bulunmuştur. Hafs b. Ömer münkeru'l-hadis'tir.[7] İbn Hibban ve el-İclî, cerh ve tadilde mutesahil (gevşek) olduklarından onların tevsîki kabul edilmez. Bu yüzden Zehebi onlara itimad etmemiş ve "Tevsik edilmiştir ancak doğrusu A'la b. el-Leclac meçhulu'l-ayn'dır" demiştir. Heysemi Taberani'nin bu rivayeti hakkında: "Ricaluhu mevsukûn: ravileri tevsik edilmişlerdir" tabirini kullanır. Bu ifade ravileri içinde meçhuller bulunduğuna işaret için kullandığı bir kelimedir. Zira Heysemi bu ifadeyi sadece meçhul olup da gevşek muhaddislerin "sika" dediği raviler hakkında kullanmıştır. Kendisinin güvenilir bulduğu raviler hakkında ise "ruvvatuhu sikat: ravileri güvenilirdir" ifadesini kullanmıştır.

4- Rivayette ızdırap vardır. Zira Taberani'nin rivayetinde "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den böyle duydum" denilirek merfuan rivayet edilirken, Beyhaki, es-Silefi, el-Hallal, ed-Dineveri, el-Lalkai, Yahya b. Main ve İbn Asakir'in rivayetlerinde: "İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan böyle duydum" şeklinde mevkuf olarak nakledilmiştir.

---

[5] Zehebi Mizan (2/579)
[6] Tirmizi (979) Şemail (389)
[7] El-Cerh ve't-Ta'dil (3/180)

5- Bu rivayette Fatiha ve Bakara surelerinin okunması tavsiyesi münkerdir. Zira İbn Ömer radıyallahu anh'den bunu rivayet eden güvenilir raviler sadece “Bismillahi ve ala sünneti rasulillah sallallahu aleyhi ve selem” diyerek üzerime toprak atın.” Lafzıyla rivayet etmişlerdir.

3- İbn Ömer radıyallahu anhuma Hadisi:

El-Hallal - el-Abbas b. Muhammed b. Ahmed b. Abdilkerim – Ebu Şuayb Abdullah b. El-Huseyn b. Ahmed b. Şuayb el-Harrani – Yahya b. Abdillah ed-Dahhak el-Babilitî – Eyyub b. Nuheyk el-Halebi ez-Zuhri – Mevla Âli Said b. Ebi Vakkas – Ata b. Ebi Rabah el-Mekkî – İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan:

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

"**Sizden biri vefat ettiği zaman oturmayın, onu kabrine götürmekte acele edin. Kabrinde başının ucunda Bakara suresinin başını, ayaklarının ucunda ise Bakara suresinin sonunu okuyun**."[8]

İbn Hacer bu hadis hakkında "hasen" diyerek hata etmiştir. Zira Yahya b. Abdillah el-Babiliti yoluyla gelen bir rivayet hakkında kendisi de Lisanu'l-Mizan'da: "İsnadında Yahya el-Babiliti zayıftır" demiş, et-Takrib'de de onun zayıf olduğunu belirtmiştir. Muhtemelen İbn Hacer, "Kabrine götürmekte acele etmek" kısmı için bu ifadeyi kullanmıştır. Çünkü cenazeyi kabre götürmede acele etmeye teşvik eden rivayetler vardır. Ancak Bakara suresinin okunması ise münkerdir. Zira bu ziyade ancak zayıf tariklerde gelmiştir.

---

[8] el-Hallal el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.291) Taberani (12/444) Deylemi (1115) Beyhaki Şuabu'l-İman (7/16) Mecmau'z-Zevaid (3/44) Yahya el-Babilitî ve Eyyub b. Nuheyk zayıftır. Elbani Daife (4140)

Rivayetin iki illeti vardır:

1- Yahya b. Abdillah el-Babilitî zayıftır.

Heysemi dedi ki: "Yahya el-Babiliti zayıftır" El-Babiliti hakkında Hafız İbn Hacer: "zayıf", Beyhaki el-Esma ve's-Sıfat'ta: "Kavi Değildir" Sünen'de: "Zayıf" dedi. Ebu Hatim: "Ona güvenilmez" İbn Hibban: "Hüccet değildir", İbn Adiy: "Hadislerinin zayıf oluşu açıktır" "Güvenilir ravilerden isnadı kopuk rivayetlerde bulundu ve vehmetti" İbn Hacer: "Zayıf" demişlerdir. [9]

2- Eyyub b. Nuheyk metruktur.

Heysemi: "Metruktur, Ebu hatim ve bir cemaat onu zayıf saydı" dedi. İbn Hibban es-Sikat'ta zikretti ve: "Hata eder" dedi. Ebu Hatim onun hakkında: "Zayıf" el-Ezdi: "Metruk", Ebu Zür'a: "Münkeru'l-hadis" demişlerdir. Zehebi de el-Muğni'de: "Onu terk ettiler" diyerek metruk olduğunu belirtmiştir. İbn Hacer: "Eyyub b. Nuheyk münkeru'l hadistir. Ebu Hatim ve Ebu Zür'a böyle demişlerdir" dedi. Suyuti de: "Münkeru'l-Hadis" demiştir.[10]

---

[9] Mecmau'z-Zevaid (3/44, 10/96) İbn Hacer Takrib (7635) Zehebi Mizan (4/390) Lisanu'l-Mizan (1517) İbn Adiy el-Kamil (2151) İbn Cevzi ed-Duafa ve'l-Metrukin (3/36) Keşfu'l-Hasis (837) Beyhaki el-Esma ve's-Sıfat (1/322) Beyhaki Sünen (4/295)

[10] İbn Ebi Hatim el-Cerh ve't-Ta'dil (2/259) İbn Hibban es-Sikat (6/61) Zehebi Mizanu'l-İtidal (1/294) İbn Hacer Lisanu'l-Mizan (5087) Fethu'l-Bari (2/409) Mecmau'z-Zevaid (2/184, 2/241, 3/14) İbn Cevzi el-İlel (1/464) İbn Cevzi ed-Duafa (483)

4- Şa’bî’nin Sözü:

El-Hallal dedi ki: Ebu Yahya en-Nakıd – Sufyan b. Vekî – Hafs – Mucalid - eş-Şâ’bî'den şöyle dediğini nakletmektedir:

“Ensarın bir ölüsü olduğu vakit onun kabrine gider gelir ve Kur'ân okurlardı."[11]

Elbani dedi ki: “Biz bu rivayetin özellikle bu lafızla eş-Şabi'den sabit olduğundan yana şüphe etmekteyiz. Ben Suyuti'nin bunu Şerhu's-Sudur (s. 15)'de şu lafızla zikrettiğini gördüm:

"Ensar ölenin yanında Bakara suresini okurlardı." Daha sonra şunları söylemektedir: "Bu hadisi İbn Ebi Şeybe ve el-Mervezi rivayet etmiştir." Suyutî bunu "ölüm hastalığında insanın ne söyleyeceği ve yanında ne okunacağına dair bir bab" başlığı altında kaydetmektedir. Daha sonra bu rivayeti İbn Ebi Şeybe'nin, el-Musannef'inde gördüm. O da bu hadisin yer aldığı bölüme şu şekilde başlık açmıştır:

"Hastanın ölüme yaklaşması halinde neler söyleneceğine dair bir bab" Böylelikle onun senedinde

---

Munavi el-Fethu’s-Semavi (2/811) Şevkani Fethu’l-Kadir (4/452) Suyuti Camiu’l-Ehadis (23118) Kenzu’l-Ummal (2/229) Subulu’s-Selam (2/51) Zeylai Tahricu’l-Keşşaf (2/322) Zehebi el-Muğni Fi’d-Duafa (1/98)

[11] İsnadı zayıftır. el-Hallal el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.295) İbn Ebi Şeybe (2/445) İbn Kayyım er-Ruh (s.11) Suyuti Şerhu’s-Sudur (s.44)

Mücalid İbn Said olduğu ortaya çıkmaktadır. Hafız et-Takrib adlı eserinde şöyle demektedir: "Pek kuvvetli bir ravi değildir. Ömrünün sonlarında da hali değişmiştir."

Böylelikle şu ortaya çıkmaktadır. Bu rivayet kabrin yanında okumak hakkında değil, ölümün yaklaştığı sırada Kur'ân okumak hakkındadır. Ayrıca üstelik senedi itibariyle de zayıftır.

5- İmam Ahmed'in Sözü:

El-Hallal, şöyle rivayet etmiştir: "el-Hasen b. Ahmed el-Verrak - Ali b. Musa el-Haddad'dan – ki o çok doğru sözlü birisi idi- dedi ki:

"Ahmed b. Hanbel ve Muhammed b. Kudame el-Cevheri ile birlikte bir cenazede idim. Ölü defnedilince gözleri görmeyen bir adam kabrin yanı başında oturup Kur'ân okumaya başladı. Ahmed ona:

"Ey adam kabrin yanında böyle okumak bir bid'attir" dedi. Kabristandan çıkınca Muhammed b. Kudame, Ahmed b. Hanbel'e sordu:

"Ey Ebu Abdillah sen Mübeşşir el-Halebi hakkında ne dersin?" Ahmed b. Hanbel: "O sikadır" dedi. "Peki ondan bir şey yazdın mı?" diye sordu. Ahmed "Evet" dedi. Muhammed bu sefer dedi ki: "Bana Mübeşşir Abdu'r-Rahman b. Alâ b. el-Leclac'dan, o babasından rivayet ettiğine göre babası şunu vasiyet etmiş. Defnedileceği vakit başı ucunda Bakara suresinin baş tarafı ile sonunun okunmasını vasiyet etmiş ve şöyle demiş:

"Ben İbn Ömer'i bunu vasiyet ederken dinledim." Bu sefer Ahmed ona: "O halde geri dön ve adama okumasını söyle" dedi."[12]

---

[12] Zayıf. el-Hallal el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.292) İbn Hacer el-İmta (s.85) İbn Kayyım er-Ruh (s.13) Elbani Ahkamu'l-Cenaiz (s.192) et-Tac ve'l-İklil Li Muhtasari

El-Hasen b. Ahmed el-Verrak meçhuldür. Aynı şekilde Ali b. Musa el-Haddad da tanınmıyor. El-Verrak onun doğru sözlü biri olduğunu söylemişse de, el-Verrak'ın kendisi de meçhul olduğundan bu ta'dili kabul edilemez.

Şeyh Elbani rahimehullah, "Hasen b. Ahmed el-Verrak meçhuldür. Ebu Davud'un Ahmed b. Hanbel'den rivayetine göre o: "Kabirlerde Kuran okunmaz" demiştir ve bu el-Hallal'ın rivayetinden daha sahihtir." Diyerek bu rivayetin İmam Ahmed'e nispetini kabul etmemiştir.

Lakin Ebu Bekr el-Hallal, rivayetin hemen ardından: "Ebu Bekir b. Sadaka – Osman b. Ahmed b. İbrahim el-Musuli'den:.. diyerek aynı kıssayı zikretti" diyerek kıssanın diğer tarikini zikretmiştir. Şeyh Elbani bu tarikten bahsetmemiştir. Derim ki: Osman b. Ahmed b. İbrahim el-Mavsili, İmam Ahmed'in ashabı arasında zikredilse de[13] durumu meçhuldür. Ayrıca o bunu Muhammed b. Kudame el-Cevheri'den nakletmiştir. Muhammed b. Kudame el-Cevheri ise zayıftır, hüccet değildir.

İbn Kudame ile el-Merdavi[14] ve İbn Muflih gibi müteahhir Hanbeli uleması, el-Hallal'ın bu zayıf rivayetine dayanarak İmam Ahmed'in kabirlerde Kuran okumanın bidat olduğu görüşünden rücu ettiğini

---

Halil (2/375) Zeylu Tarihi Bagdad (4/145) İsnadı zayıftır

[13] Bkz.: İbn Muflih Maksadu'l-Erşed (682) Ebu Ya'la Tabakatu'l-Hanabile (1/219)

[14] El-İnsaf (2/391)

nakletmişlerdir. İbn Muflih Maksadu'l-Erşed adlı eserinde (2/488) şöyle der: "Ahmed'in ashabından bunu mekruh görmeyen tek rivayet el-Hallal'ın rivayetidir." El-Hallal'ın rivayeti vasıtalı olup, İmam Ahmed'den doğrudan rivayet eden Ebu Davud'un nakli şöyledir:

Ebu Davud, dedi ki: "Ahmed'e kabir yanında Kur'ân okunmasına dair soru sorulduğunu ve buna "Hayır" diye cevap verdiğini dinledim."[15]

İbn Hâni, İmam Ahmed'in "Kabirde Kuran okumak bidattir" dediğini nakletti.[16]

Ed-Devrî, dedi ki: "Ahmed b. Hanbel'e kabir yanında ne okunur? diye sordum: "Bu konuda bir şey ezberlemedim" dedi.[17]

İbn Muflih, el-Mubdi adlı eserinde (2/253) şöyle der:

El-Mervezi, Ahmed b. Hanbel'den, kabir yanında Kuran okumaya adayan kimse hakkında "Bunu yerine getirmez ve yemininin kefaretini yerine getirir. (Kabirde) Kuran okumaz" dediğini nakletmiştir.[18] Ben de el-Furu'da bunu tercih ettim. zira kabir yanında Kuran okumak

---

[15] Ebu Davud Mesail (s.158) Elbani Ahkamu'l-Cenaiz (s.193)
[16] İbn Hani Mesail (946) Merdavi el-İnsaf (2/392)
[17] Ed-Devri Tarihu ibn Main (5414)
[18] El-Füru (3/352, 12/191)

bidattir. Ne Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ne de sahabeleri bunu yapmamışlardır.”

Ebu Ya’la’nın Tabakatu’l-Hanabile’de rivayetine göre, İmam Ahmed’in öğrencilerinden Ebu Davud, Ebu Bekr el-Mervezi, Hanbel, Ebu Talib, İbn Bedina, İshak b. İbrahim ve başkaları İmam Ahmed’in kabirlerde Kuran okumayı caiz görmediğini ve bunu bidat olarak değerlendirdiğini rivayet etmişlerdir.

Bazıları İmam Ahmed’in şöyle dediğini rivayet etmişlerdir:

Muhammed b. Ahmed el-Merveruzi dedi ki: İmam Ahmed Bin Hanbel’den şöyle dediğini işittim; “Kabirlere girdiğinizde Fatiha, Felak, Nas ve İhlas surelerini okuyunuz ve sevabını kabir ehline bağışlayınız. Şüphesiz onlara ulaşır.”[19]

İbn Kudame el-Muğni’de[20] şöyle nakleder: “Kabir yanında Kuran okumakta sakınca yoktur. Nitekim Ahmed’in: “Kabristana girdiğinizde Ayete’l-Kursi ve üç defa ihlas suresini okuyun, sonra: “Allah’ım bunun

---

[19] İbni Müflih Füru (2/240) İbni Müflih Nüket (1/209) Merdavi el-İnsaf (2/559) İbni Kudame el-Muğni (2/224) Dimyati İanetüt Talibin (2/143) Mevahibul Celil (2/227) Ebu Yala Tabakatu Hanabile (1/264) İbni Hacer el-İmta bil-Erbain (s.85) Şa’rani Muhtasaru’l-Tezkire (s.85) Gazali İhya (4/878) Suyuti Şerhus-Sudur (s.437) İbni Hacer Askalani Fetava (s.26) Zübeydi İthaf (10/371) Kurtubi Tezkira (1/91) Şa’rani Hukukil Uhuvvet (s.89) İbni Kayyım er-Ruh (s.157)

[20] El-Muğni (2/423)

faziletini kabir ehline bağışladım" desin" dediği rivayet edilmiştir. Bunu Ebu Bekir el-Hallal'ın ilminin varisi, Gulamu'l-Hallal diye bilinen, hanbeliler imamı, güvenilir Allame Ebu Bekir Abdulaziz b. Cafer; Kitabu'ş-Şafi'de, Muhammed b. Ahmed el-Merveruzi – Ahmed b. Hanbel yoluyla zikretmiştir.

Burada İmam Ahmed'in ashabından el-Merveruzi kastedilmiştir. Onu Ebu Bekir el-Hallal güvenilir saymıştır. Ebu Ya'la ve başkaları el-Hallal'ın onun hakkında güzel şeyler söylediğini zikrederek Hallal'ın onu tevsik ettiğini umarlar. Çoğunlukla buna itibar edilmez. Ona göre güvenilir bir vasıta olanın, başkasına göre meçhul olduğu vakidir.

Nitekim Ebu Ya'la Tabakat'ında der ki: "Ebu Abdillah'tan başkalarında bulunmayan meseleler rivayet etti." Sonra el-Hallal dedi ki: "Merveruz halkından güvenilir birisidir. Esbahan halkından güvenilir ve yiğit birinden onun hakkında güzel şeyler söylerken işittim." Böyle bir tevsik (güvenilir sayma) meçhul birinin tevsikine dayalıdır ve şüphelidir. Halbuki İbn Adiy, Muhammed b. Ahmed el-Merveruzi'yi eleştirmiş ve "Hadis uydurur. Hiç görmediği kimselerden hadis işitmiş gibi rivayet eder. Ebu Arube: "Yalancılar içinde ondan daha yüzsüzünü görmedim" demiştir."[21] Anlaşılan o ki, el-Hallal, tevsik'te gevşek davranarak hakkında cerh bilmediği ravileri güvenilir saymıştır. Nitekim başka kimsenin güvenilir

[21] İbn adiy el-Kamil (6/297) Zehebi el-Mugni Fi'd-Duafa (5253)

saymadığı bir çok raviyi güvenilir saymıştır. Neticede bu sözün İmam Ahmed’e aidiyeti sahih değildir.

6- İmam Şafii'nin Sözü:

Ruh b. el-Ferac – el-Hasen b. Es-Sabbah ez-Za'ferani'den: "eş-Şafiî'ye kabirlerde Kuran okumak hakkında sordum. Dedi ki:

"Bunda bir sakınca yoktur."[22]

İbn Hacer el-Askalani el-İmta'da dedi ki: "Zaferani'nin Şafii'den bu rivayeti garibdir. Zaferani onun eski öğrencilerinden ve güvenilirdir." Görüldüğü üzere Za'ferani, Şafii'nin eski görüşünü nakletmiştir.

İmam Şafii, Kuran okumanın sevabının ölüye ulaşamayacağına dair şu ayeti ve hadisi delil getirmiştir:

"**İnsana ancak çalışmasının karşılığı vardır**" (Necm 39)

"**Ademoğlu öldüğünde üç şey dışında ameli kesilir…**" (Müslim no:1231)

Nevevi, bu hadisin açıklamasında: "Kuran okumaya, sevabını ölüye hasretmeye ve ölü niyetine namaz kılma gibi şeylere gelince, İmam Şafii ve cumhur, bunların ölüye ulaşmayacağı görüşündedirler." İzzeddin b. Abdisselam: "Kuran okumanın sevabı sadece okuyana mahsustur. Başkasına ulaşmaz…şaşılacak

[22] el-Hallal el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.294) İbn Hacer el-İmta (s.85) isnadı hasendir.

işlerdendir ki, bazı insanlar bunun ulaşacağını rüyalarla ispat etmeye çalışıyorlar. Halbuki rüyalar delil değildir.”[23]

Ebu Hanife, Malik ve benzeri selefin cumhurunun benimsediği görüş kabirlerin yanında Kur'ân'ın okunmasının mekruh olduğu şeklindedir. Aynı zamanda bu İmam Ahmed'in de görüşüdür.[24]

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiye, İktidau's-Sırati'l-Mustakim Muhalefete Ashabi'l-Cahiym (s. 182)'de şunları söylemektedir: Bizatihi Şafiî'den bu meselede herhangi bir söz söylediği bilinmemektedir. Çünkü bu ona göre bir bid'atti. Malik ise şöyle demiştir: "Ben bu işi bir kimsenin yaptığını bilmiyorum. Böylelikle ashabın ve tabiînin bu işi yapmadıkları öğrenilmiş olmaktadır."

İbn Teymiyye, el-İhtiyaratu'l-İlmiyye (s.53)'de şunları söylemektedir: "Ölüye ölümünden sonra Kur'ân okumak ölümü yakın kimse için Kur'ân okumanın aksine bir bid'attir. Ölmek üzere olan kimse için Yasin suresini okumak müstehabtır."

---

[23] Muhammed Abdusselam eş-Şukayri Hukmu’l-Kıraa Li’l-Emvat (s.53)
[24] Aliyu’l-Kari Şerhu Fıkhi’l-Ekber (s.110) Zübeydi İthaf (3/180)

7- İbrahim en-Nehai'nin Sözü:

İbrahim b. Haşim el-Begavi – Abdullah b. Sinan el-Mervezi Ebu Muhammed – el-Fadl b. Musa eş-Şeybani – Şüreyk – Mansur – el-Murri – İbrahim'den: "Kabirlerde Kuran okumakta sakınca yoktur."[25]

Bunun isnadında zayıf ravi Şüreyk b. Abdillah vardır. Zehebi ve İbn Hacer, hıfzının bozulduğunu belirtmişlerdir. Şüreyk'in hıfzı bozulmadan önce sadece Yezid b. Harun ve İshak el-Ezrak rivayette bulunmuşlardır.

---

[25] el-Hallal el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.296)

8- Bu Konuda Uydurma ve Asılsız Rivayetler:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ {مَنْ دَخَلَ الْمَقَابِرَ ، ثُمَّ قَرَأَ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَأَلْهَاكُمْ التَّكَاثُرُ ، ثُمَّ قَالَ إِنِّي جَعَلْت ثَوَابَ مَا قَرَأْت مِنْ كَلَامِك لِأَهْلِ الْمَقَابِرِ مِنْ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ كَانُوا شُفَعَاءَ لَهُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى}

1- Suyuti, Zencani'nin el-Fevaid adlı eserinden naklediyor: Ebu Hureyre radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kabristana giren kimse Fatiha, İhlas ve Tekasür surelerini okuup: "Kelamından bu okuduklarımın sevabını kabristandaki mümin erkek ve kadınlara hediye ettim" derse, onlar da kendisi için Allah Teala'ya şefaatçi olurlar"[26]

Ebu'l-Kasım ez-Zencani'nin adı geçen eseri ortada yoktur, dolayısıyla asl-ı senedine vakıf olunamamıştır. Suyuti'nin zayıf hadisleri ikrar konusundaki gevşekliğinin ifrat derecesinde olduğu bilinen bir husustur.

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " مَنْ دَخَلَ الْمَقَابِرَ فَقَرَأَ سُورَةَ يس خَفَّفَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَكَانَ لَهُ بِعَدَدِ مَنْ

[26] Suyuti ŞerhU's-Sudur (s.303) Tuhfetu'l-Ahvezi (3/275)

فِيهَا حَسَنَاتٌ

2- Enes radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **"Mezarlığa giren kimse Yasin suresini okuyup sevabını ölülere hediye ederse Allah Azze ve Celle ona kolaylık verir, okuyana da ölüler sayısınca sevab verilir."**[27]

Uydurmadır. Es-Sehavi: "Sahih değildir" dedi.[28] Es-Sa'lebi Tefsir'inde bunu isnadıyla rivayet etmiştir. İsnadında Ebu Ubeyde hakkında Yahya b. Main: "Meçhul" dedi. Muhammed b. Ahmed er-Riyahi hakkında Beyhaki: "Meçhul" dedi. Eyyub b. Mudrik ise yalancı bir ravidir. İbn Main: "Yalancıdır" dedi. Nesai ve Darekutni: "Metruku'l-hadis" dediler.[29]

عَنْ عَائِشَةَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ مَرْفُوعًا : {مَنْ زَارَ قَبْرَ وَالِدَيْهِ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ أَوْ أَحَدِهِمَا ، فَقَرَأَ عِنْدَهُ يَاسِينَ ؛ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ بِعَدَدِ كُلِّ آيَةٍ أَوْ حَرْفٍ}

---

[27] Es-Sa'lebi el-Keşf ve'l-Beyan (8/119) Kurtubi (15/3) Şerhus Sudur (s.304) Gümüşhanevi Levamiul Ukul(1/416) Mirkatul Mefatih (1717) el-Kaşif An Hakaikus-Sünen (3/389) Kurtubi Tezkira (1/84) Şa'rani Hukukil Uhuvvet (176) İbni Müflih Mübdi (2/280) Behuti Ravdul Merbu (1/353) Behuti Keşşaful Kına (2/147) İbn Nuceym Bahrur-Raik (2/210) Elbani ed-Daife (1246)

[28] Sehavi Fetava'l-Hadisiye (s.19)

[29] Nesai ed-Duafa ve'l-Metrukin (27) Darekutni ed-Duafa ve'l-Metrukin (110)

3- Aişe radıyallahu anha, Ebu Bekir radıyallahu anh'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **"Kim Cuma günü anne ve babasının veya onlardan birinin kabrini ziyaret eder ve orada Yasin okursa günahları bağışlanır."**[30]

Uydurmadır. Hafız İbn Hacer: "İsnadı batıldır" dedi[31] Suyuti Leailu'l-Masnua'da uydurmalar arasında zikretti. İbn Adiy: "Batıl" dedi. İbnu'l-Cevzi: "Uydurma" ve Kurtubi: "Sahih değil" dedi. İsnadında Amr b. Ziyad hadis uydurmakla itham edilmiştir.[32]

وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
{ مَنْ مَرَّ عَلَى الْمَقَابِرِ ، وَقَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِحْدَى عَشْرَةَ مَرَّةً ثُمَّ
وَهَبَ أَجْرَهَا لِلْأَمْوَاتِ أُعْطِيَ مِنْ الْأَجْرِ بِعَدَدِ الْأَمْوَاتِ }

---

30 Taberani Sağir(2/160) Taberani Evsat (1/84) İbni Ebid Dünya Mekarimu Ahlak (1/83) Hakiym Tirmizi Nevadir (1/126) Ebuş Şeyh İbni Hayyan Tabakat (3/331) Rafii el-Kazvini Tedvin (3/37) Mizanul İtidal (5/316) İbni Adiy Kamil (5/151) Zübeydi İthaf (10/363) Ebu Nuaym Ahbaru İsbehan (1/250) Camius Sağir (8717) Kurtubi (15/1) Umdetul Kari (1/874) Fethul Bari (1/276) Kenz (42596) Levamiul Ukul (4/431) Feyzul Kadir (6/141) Iraki Tahricu İhya (4/418) Suyuti Leali (2/365) Makdisi Sünen (92/2) İbni Ebi Hatem İlel (2/209) Deylemi (5537) Sadi el-Yemani Nevafihul Atira (2167) Tezkiratul Mevdua (3/239) Mecmauz Zevaid (3/59) İbni Kudame Muğni (2/224) Elbani Daiful Cami (5606) Daife (50)

31 Fethu'l-Bari (4/364)

32 Mizanu'l-İtidal (5/316)

4- Ali radıyallahu anh'den; **"Kabristana uğrayan kimse onbir adet ihlâs suresini okuyup sevabını ölülere hediye ederse ölüler sayısınca sevap verilir."**[33]

Uydurmadır. Suyuti ve Sehavi uydurma olduğunu belirtmişlerdir.

Rafii bunu Davud b. Suleyman el-Gazi – Ali b. Musa er-Rıza yoluyla rivayet etmiştir. Zehebi Mizan'da dedi ki: "Yahya b. Main onun yalancı olduğunu söylemiştir. Ebu Hatim: "Tanımıyorum" demiştir. Her halukarda el-Gazi yalancı bir şeyh'tir. Ali b. Musa er-Rıza adına uydurulmuş bir nüshası vardır."

Şeyh Elbani der ki: "Bunu Ebu Muhammed el-Hallal, el-Kıraati ale'l-Kubur (s.201)'de Deylemi "Abdullah b. Ahmed b. Amir'in babasından, onun Ali er-Rıza'dan, onun babalarından rivayete dair bir nusha"da zikretmiştir. Bu ise batıl ve uydurma bir nüshadır. Burada sözü geçen Abdullah'ın uydurması ya da onun babasının uydurmasıdır. Nitekim ez-Zehebi el-Mizan'da böyle demiş, Hafız İbn Hacer'de el-Lisan adlı eserinde ona uymuştur.

---

[33] Hallal Min Fezaili Suretu İhlas (s.102) Rafii et-Tedvin bi Ahbari'l-Kazvin (2/297) Sehavi Fetava'l-Hadisiye (s.19) Keşful Hafa (2/252) Şa'rani Tezkira (s.86) Hukukul Uhuvvet (174) Kurtubi Tezkira (1/84) Şerhus Sudur (s436) Umdetul Kari (4/76) Kenz (42596) İbnül Cevzi Bustanul Vaizin (s.224) Mevahibul Celil (2/227) Mubarekfuri Tuhfetul Ahvezi (3/275) Elbani ed-Daife (1290, 3277)

Daha sonra Suyutî, Zeylu'l-Ahadisi'l-Mevdua adlı eserinde (s.144) aynı şeyleri tekrarlamış ve onun bu hadisini zikretmiş, arkasından İbn Arrak Tenzihu'ş-Şeria el-Merfua fi'l-Ahadisi'ş-Şenia ve'l-Mevdua adlı eserinde de aynı şeyleri söylemiştir.

Daha sonra Suyuti bunu unutarak aynı hadisi Şerhu's-Sudur (s.130)'da Ebu Muhammed es-Semerkandi'nin rivayetiyle "Fedailu kulhuvallahu ahad" bahsinde zikretmiş ve hakkında bir şey söylememiştir. Evet daha önceden bunun zayıf olduğuna işaret etmiştir fakat bu yeterli değildir. Hadis onun da itirafıyla uydurmadır. O halde sadece onun zayıf olduğunu belirtmekle yetinmek yeterli olmaz. Onun hakkında susmanın caiz olmadığı gibi.

Nitekim Şeyh İsmail el-Acluni Keşfu'l-Hafa (2/382)'de de böyle yapmıştır. O hadisi Rafii, Tarih'inde diye nisbet etmiş ve hakkında söz söylememiştir. Halbuki o bu anılan kitabını "insanların dilinde hadis diye meşhur olan" sözlerin gerçek durumunu açıklamak için ortaya koymuştur. Diğer taraftan mütehassıs kimselerin hadis hakkında susmaları bunu bilmeyen kimselere hadisin delil olmaya elverişli olduğu ya da -dedikleri gibi- fezail-i a'mal'de onunla amel edilebileceği vehmini verebilir. İşte bu hadis dolayısıyla meydana gelen de budur. Şeyh et-Tahtavi bunu Meraki'l-Felah üzerine yazdığı Haşiye'sinde (s.117) hadisi Darakutni'ye de nisbet etmiştir. Bunun bir yanılma olduğunu zannediyorum. Çünkü ondan başka birisinin hadisi ona nisbet ettiğini görmedim. Diğer taraftan bu ilimle meşgul olanların da

bildiği üzere mutlak olarak bir hadis Darakutni'ye nisbet edildiği takdirde onun es-Sünen kitabı kastedilir. Ben bu hadisi orada göremedim. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيه وسَلَّم : مَا مِنْ مَيِّتٍ يَمُوتُ فَيُقْرَأُ عِنْدَهُ يس إِلاَّ هَوَّنَ اللهُ عَلَيْهِ

5- Ebu'd-Derda ve Ebu Zer radıyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **"Her hangi bir ölünün(ölmek üzere olanın) başucunda Yasin okunursa Allah ona kolaylık verir."**[34]

İsnadında Mervan b. Salim el-Cezeri zayıftır. Es-Sâcî ve Ebu Arube el-Harrani onun hadis uyduran birisi olduğunu söylemişler, Nesai de: "Güvenilir değildir" Ebu Hatim: "Münkeru'l-hadis" demiştir.

---

[34] Deylemi (6099) Ebu Nuaym Ahbaru İsbehan (657) Ru'yani Musned (1/13) Metalibu Aliye (816) Busayri İthaf (1837) Telhisul Habir (2/104) Kurtubi (4/298, 15/1) Dürrü'l-Mensur (7/38) Kenz (42186) Sübülüs Selam (502) Şerhus Sudur (s.44) Sübki Menhel (8/258) Züherül Firdevs (4/19) Şerhu Süneni İbni Mace (Suyuti, Abdulgani, Fahrul-Hasen Dehlevi- s.104) Keşful Hafa (2/524) Ebu Zür'atür Razi Sualatu Berzai (s.691) Neylul Evtar (4/52) Fethul Aziz Zeylinde Telhis (5/110) Elbani ed-Daife (5219)

اقرؤا يس فَإِنَّ فيها عَشْرَ بَرَكَاتٍ مَا قَرَأَهَا جَائِعٌ إِلاَّ شَبِعَ ، وَلاَ عَارٍ إِلاَّ اكْتَسَى وَلاَ عَزْبٌ إِلاَّ تَزَوَّجَ وَلاَ خَائِفٌ إِلاَّ أَمِنَ وَلاَ مَسْجُونٌ إِلاَّ خَرَجَ وَلاَ مُسَافِرٌ إِلاَّ أُعِينَ عَلَى سَفَرِهِ وَلاَ مِنْ ضَلَّتْ ضَالَّتُهُ إِلاَّ وَجَدَهَا ، وَلاَ مَرِيضٌ إِلاَّ بَرِأَ ،وَلاَ قُرِئَتْ عِنْدَ مَيِّتٍ إِلاَّ خُفِّفَ عَنْهُ وَلاَ ظَمْآنُ إِلاَّ رُوِيَ

6- Ali radıyallahu anh'den: "**Yasin'i okuyunuz. Onda on bereket vardır; aç okusa doyar, çıplak okusa giyinir, bekâr okusa evlenir, korkan okusa emin olur, hapisteki okusa kurtulur, misafir okusa yardım görür, kayıp bulunur, hasta okusa şifa bulur, ölü üzerine okunsa azabı hafifler ve susayan okusa suya kavuşur.**"[35]

Uydurmadır. İsnadında hadis uyduran Mes'ud b. Elyesa vardır.[36] İbnu'l-Cevzi, İbn Arrak Fetteni, Suyuti, Şevkani ve Ebu İshak el-Huveyni uydurma olduğunu belirtmişlerdir.[37] Suyuti de Deylemi'ye nispet ederek: "İsnadında Mesud b. Elyesa yalancıdır" demiştir.

---

[35] Haris Müsned (1/526) Busayri İthaf (3004) Metalibu Aliye (1173) Heysemi Buğyetul Bahis (468) Keşful Hafa (2/527) İbni Kudame Muğni (2/225) Ramuzül Ehadis (79/4) Beyhaki bunu Şuabul İman'da (2647) Ebu Kılabe'den maktu olarak rivayet etmiştir.

[36] İbni Cevzi Duafa (3300) Zehebi Muğni (6196)

[37] İbn Arrak Tenzihu'ş-Şeria (1/337) İbn Cevzi Mevduat (2/289) Huveyni Fetava'l-Hadisiye (1/497)

Busayri, Haris'in Müsnedinden naklederek der ki: "İsnadı zayıflar zinciridir: es-Seri, Hammad ve Abdurrahman." İbn Hibban ve El-Cuzecani, Hammad b. Amr'ın hadis uyduran birisi olduğunu söylemiştir.

عن علي بن أبي طالب مرفوعًا أيضًا: ((ما من مؤمن ولا مؤمنة يقرأ آية الكرسي ويجعل ثوابها لأهل القبور لا يبقى على وجه الأرض قبر إلا أدخل الله فيه نورا ووسع قبره من المشرق إلى المغرب وأعطاه الله بكل ملك في السموات عشر حسنات وكتب الله للقاري ثواب سبعين شهيدا))

7- Ali b. Ebi Talib radıyallahu anh'den merfuan: **"Herhangi bir mümin erkek veya kadın Ayete'l-Kürsi'yi okur ve sevabını kabir ehline hediye ederse, yeryüzündeki her kabire mutlaka Allah nur koyar, kabrini doğudan batıya kadar genişletir. Allah ona semalardaki her melek için on hasene bağışlar ve Allah okuyan kimseye yetmiş şehidin ecrini verir."**[38]

Uydurmadır. İsnadında Ali b. Osman el-Eşec vardır ki yalancıdır. İbn Arrak ve Zehebi uydurma olduğunu söylemişlerdir.

---

[38] Deylemi (6086) İbn Arrak Tenzihu'ş-Şeria (1/342)

روي من حديث أنس: قال قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : إذا قرأ المؤمن آية الكرسي ، و جعل ثواها لأهل القبور ، أدخل الله تعالى في كل قبر مؤمن من المشرق إلى المغرب أربعين نوراً ، و وسع الله عز و جل عليهم مضاجعهم ، و أعطى الله للقارئ ثواب ستين نبياً ، و رفع له بكل ميت درجة ، و كتب له بكل ميت عشر حسنات

8- Enes Radıyallahu anhden merfuan; "**Mü'min sevabını kabir ehline göndermek üzere Ayetel Kürsi okursa, Allah mü'min kabrine maşrıktan mağribe kadar kırk nur koyar ve yataklarını genişletir. Ve okuyana altmış nebinin sevabını verir. Bütün ölülerin derecesince yükseltir, ölüler sayısınca on kat sevab yazılır.**"[39]

Aslı yoktur. Kurtubi bunu isnad zikretmeden Enes radıyallahu anh'den nakleder. Lakin lafzı, Deylemi'nin Ali radıyallahu anh'den rivayetine benziyor.

---

[39] Kurtubi Tezkira(1/84) Safuri Nuzhetu'l-Mecalis (s.60) isnadı verilmemiştir.

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ مَرْفُوعًا { مَنْ قَرَأَ مِائَتَيْ آيَةٍ كُلَّ يَوْمٍ نَظَرًا شُفِّعَ فِي سَبْعَةِ قُبُورٍ حَوْلَ قَبْرِهِ وَخُفِّفَ الْعَذَابُ عَنْ وَالِدَيْهِ وَإِنْ كَانَا مُشْرِكَيْنِ }

9- Ebu'd-Derda radıyallahu anh'den: **"Kim her gün (mushafa) bakarak yüz ayet okursa kabrinin etrafından yedi kabre (Kur'an) şefaat eder ve müşrik dahi olsalar ana babasının azabı hafifletilir."**[40]

Uydurmadır. İbn Ebi Davud ve İbn Şahin bunu Halef b. Yahya tarikinden rivayet ettiler. İbn Arrak dedi ki: "Halef b. Yahya yalancılardan biridir." Rivayet metninde kabirlerde Kuran okunmasına veya sevabının ölülere hediye edilmesine delalet eden bir şey yoktur.

عَنْ أَبِى أُمَامَةَ قَالَ : لَمَّا وُضِعَتْ أُمُّ كُلْثُومٍ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم- فِى الْقَبْرِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- :« (مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى) بِسْمِ اللَّهِ وَفِى سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ».

10- Ebu Umame radıyallahu anh'den "Ümm Külsüm bt. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in

---

[40] İbn Şahin Tergib (192) İbni Müflih Adabuş Şer'iyye (2/299) Zerkeşi el-Burhan (1/462) İbni Ebi Davud'un Mesahif'inden nakletmiştir. Suyuti el-Lealiu'l*Masnua (1/224) İbn Arrak Tenzihu'ş-Şeria (1/334) Kenz (2408) Ramuzül Ehadis(438/3)

kabrine konulunca, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Taha suresinin 55. Ayetini okudu ve: "**Bismillah ve ala milleti rasulillah**" dedi."[41]

Uydurmadır. Beyhaki, Zehebi, Nevevi, İbn Mulakkin, Heysemi ve İbn Hacer çok zayıf demişlerdir. Bunu Ubeydullah b. Zahr, Ali b. Yezid el-Elhani'den, o da el-Kasım yoluyla Ebu Umame radıyallahu anh'den rivayet etmiştir. İbn Hibban bunu bu üç raviden birinin uydurduğunu söylemiştir. Zehebi Ali b. Yezid'in metruk olduğunu söylemiştir.

عن إسماعيل عن أبي صالح عن أم هانئ عن النبي صلى الله عليه وسلم : " في القبر ثلاث سؤال عن الله تبارك وتعالى ودرجات في الجنان وقراءة القرآن عند رأسك

11- Ebu Hanife – İsmail (b. Ubeydillah) – Ebu Salih - Ümmü Hani Radıyallahu anha'dan merfuan; "Kabirde üç şeyle karşılaşılır; meleklerin Allah Tebarek ve Teala hakkında sorgusu, mü'minlere cennette açılıp gösterilecek yerler ve baş ucunda Kur'an okunması"[42]

---

[41] Ahmed (5/254) Beyhaki (3/409) Hakim (2/411) İbn Asakir (3/153) Ebu Nuaym Marife (6729) Mecmau'z-Zevaid (3/43) Telhisu'l-Habir (2/301) Durru'l-Mensur (7/22)

[42] Ebu Hanife Müsned (192) Aliyyul Kari Şerhul Müsned (1/474)

Uydurma. Ümm Hani'nin azatlısı Ebu Salih el-Eşari (lakabı: Bazam) da yalancıdır.[43] Bunu sadece Ebu Hanife rivayet etmiştir. Ebu Hanife'ye ulaşan isnadı meçhul olmakla birlikte, Ebu Hanife'nin kendisi de fıkıhta imam olmasına rağmen, hadiste zayıf görülmüştür. Rivayetin metninde kabirde Kuran okunacağına delalet yoktur. Zira kastedilen Kuran kıraati, ölmeden önceki son ameli olan, Kuran dinlemesi olabilir.

<u>Hulasa</u>:

Elbani rahimehullah der ki; "Kabirlerde ölülere Kur'an okumak meşru olsaydı, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bunu yapar ve bunu ashabına öğretirdi. Özellikle Aişe (radıyallahu anha) -ki o insanlar arasında en çok sevdiği kimselerdendir- kabirleri ziyaret ettiğinde neler söyleyeceğini sormuş, ona kabirlere nasıl selam verip, nasıl dua edeceğini öğretmiş, fatiha'yı ya da Kur'ân-ı Kerim'den başka herhangi bir bölümü okumasını öğretmemiştir. Eğer Kur'ân okumak meşru bir iş olsaydı, bunu ondan gizlemezdi. Üstelik ihtiyaç duyulan zamanda Peygamber sallallahu aleyhi ve sellemin gerekli beyanı yapmayıp, ertelemesi usûl ilminde tesbit edildiği üzere caiz değildir. Bu bile caiz değilken gizlemek nasıl sözkonusu olabilir. Eğer Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara bu kabilden bir şeyler öğretmiş olsaydı, bize elbetteki nakledilecekti. Bu hususun sabit bir senedle bize nakledilmemiş olması böyle bir işin meydana gelmemiş olduğunun delilidir.

---

[43] Bkz.: İbn Adiy el-Kamil (2/66) Ukayli Duafa (1/166)

(Kabir ziyareti sırasında) Kur'ân okumanın meşru olmadığını güçlendiren delillerden birisi de Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in şu buyruğudur:

"**Evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz. Şüphesiz şeytan içinde Bakara suresinin okunduğu evden kaçar**."[44]

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kabirlerin şer'an Kur'ân okunacak yer olmadıklarına işaret etmektedir. Bundan dolayı evlerde Kur'ân okunmasını teşvik etmiş ve Kur'ân'ın okunmadığı kabirlere dönüştürülmelerini yasaklamıştır. Nitekim diğer hadis-i şerif kabirlerin aynı şekilde namaz kılınacak yer olmadığına da işaret etmiş bulunmaktadır. Bu hadis de şöyledir:

"**Evlerinizde namaz kılınız, evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz**."[45]

---

[44] Hadisi Müslim (2/188), Tirmizi (4/42) -sahih olduğunu belirterek-, Nesai, Fedailu'l-Kur'ân (76), Beyhaki, Şuabu'l-İman (2/2381), Ahmed (2/284, 337, 378, 388)'de Ebu Hureyre'den gelen bir hadis olarak rivayet etmişlerdir.

[45] Hadisi Müslim (2/187) ve başkaları İbn Ömer'den rivayet etmişlerdir. Buhari'de de buna yakın ifadelerle yer almış olup, Buhari bu hadisin yer aldığı bölüme şu başlığı vermiştir: "Kabirler arasında namaz kılmanın mekruh oluşuna dair bir bab." Bununla İbn Ömer hadisinin kabirlerde namaz kılmanın mekruh olduğunu ifade ettiğine işaret etmiş olmaktadır. Aynı şekilde Ebu Hureyre'nin hadisi de kabirler arasında Kur'ân-ı Kerim okumanın mekruh olduğunu ifade etmektedir.

Müstehablık şer'î bir hükümdür. Şer'î bir hüküm zayıf hadisle tesbit edilemez. Sahih rivayetlerde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in ve ashabının kabirlerde Kuran okumadıkları ve bunun meşru olmadığı anlaşılmıştır. Buna muhalif haberler ise sağlam bir isnada sahip olmadıklarından münker rivayetlerdir. Allah en iyi bilendir.

Subhanekallahumme ve bihamdik ve eşhedu en la ilahe illa ente vahdek ve estağfiruke ve etubu ileyk.

İçindekiler